

DR. H. TÓTH ISTVÁN kandidátus (CSc)
Simonyi-díjas nyelvész – ny. egyetemi docens
a Magyar Tudományos Akadémia köztestületi tagja
Károly Egyetem Filozófiai Fakultása, *Prága*
Coventry House Nyelviskola – NovoSchool, *Budapest*
✉ 6000 *Kecskemét*, Hunyadi János utca 19., Magyarország
☎ + 36-30-243-40-44 📧 david228@freemail.hu; moszkva228@gmail.com

GÁRDONYI GÉZA – VELÜNK ÉLŐ?

Jelen könyvismertetésem címe akár provokációként is hathat. Talán így van. Vagy inkább az olvasói és a szakmai-kutatói lelkiismeretet faggató? Bárhogy is gondolkodunk a fenti címről, a benne foglalt felvetésnek számos jelentésrétege van.

De haladjunk az időben, lássuk az itt bemutatandó könyv létrejöttének és természetesen magának a vallomásfüzérnek a történetét, valamint – ez a legfontosabb: az üzenetét!

2023 őszén örvendezésre okot adó drótlevelet kaptunk igen sokan mi, Gárdonyi Géza tisztelői, Gárdonyi-műveket olvasók, Gárdonyi elbeszéléseinek és regényvilágainak kutatói.

A drótleveél szerkesztője és feladója Keller Péter, aki Gárdonyi Géza dédunokája, és milyen jólesett: minket, a címzetteket a Dédapját tisztelőknak és kedves barátainak szólított. Ettől azért hullámozott bennünk a megtisztelő és felemelő érzés, mert különleges lelki élmény abba a szellemi környezetbe tartozónak hinni, sőt tudni magunkat, amely szellemi környezet megteremtője és éltetője a még ma is érdeklődéssel, kíváncsisággal, szeretettel olvasott és kutatott **GÁRDONYI GÉZA**, aki **AZ AKARATERŐ RITKA PÉLDÁJA A MAGYAR IRODALOMBAN**, a magyar irodalom- és művelődéstörténetben.

A körímél írója, Keller Péter a kettős Gárdonyi-évforduló: az író születésének 160. és halálának 100. évfordulója mentén – és ezeket követve – a jövőre vettette felelős tekintetünket: **mit jelent a magyarságnak Gárdonyi Géza?** Arra jutott Keller Péter, hogy barátaitól, ismerőseitől egy-egy vallomásvirágszálát kér annak kapcsán, hogy ki-ki miképpen is látja a dédapa, Gárdonyi művészi, továbbá emberi értékeit. Aztán Szőlősgyőrökben 2024 nagybőjtjében megkötöttetett a csokor, vagyis megszületett *A velünk élő Gárdonyi* című szemet gyönyörködtető, lelket-elmét vidító vallomásfüzér, amely a debreceni illetőségű Kapitális Nyomda szíves közreműködésének, Tömösközi Péter nyomdai előkészítő és tipográfiai munkájának hála, immáron a kezünkben van: forgatható, lapozható, elmélyült olvasásra készítő.

Már akkor, amikor először vesszük a kezünkbe *A velünk élő Gárdonyi* című vallomásos kötetet, vizuális esztétikai élményekben van, lehet részünk.

Ennek a barátságos B/5-ös méretű, 232 oldalas, gerincen fűzött, mélyzöld színű keménytáblás, ünnepi hangulatot árasztó könyvnek az elülső borítójáról a férfikora teljében lévő, mindig szelíd tekintetű, elegáns, de nem hivalkodó öltözetű Gárdonyi Géza köszönt minket: a vallomásvirágszálakat készítőket éppúgy, amiként az érdeklődéstől felpercent olvasókat meg az eljövendő regényvilág-kutatókat is. Ennek a Gárdonyiról szóló tanúságtevő könyvnek a hátoldala is szellemi-lelki élménykincsekkel ajándékozó Prokopp

Mária professzor emerita, Széchenyi-díjas akadémikus virágszálát olvasva, valójában olvasgatva, mert a szeretet és a boldogság életélményeket úgy helyezi vallomása középpontjába, hogy egyúttal az író iránti vonzalmának eredőjére és távlatos hatására is irányítja a figyelmünket.

Dicséretesnek nevezhetjük a vallomásos virágszálakat ünnepi kötetté szerkesztő Keller Péternek ama döntését, miszerint a kolofont követő 5. oldalra a köszöntő-elemző gondolatokat összefoglaló, a kereső-kutató olvasó figyelmét barátságosan irányító tartalomjegyzéket helyezte. Már ekkor szembesülhetünk azzal a ténnyel, hogy valójában három rész alkotja a könyv egészét: a dédunoka ajánlása, a betűrendbe sorolt 25 vallomástevő írásgyűjteménye és a szerzőkről szóló rövidebb-hosszabb bemutatkozások.

Hogyan lehetne a személyes olvasói-szemléltői benyomásokat előtérbe állító előolvasói szerepemből nem kilépve, mégis a tárgyilagosság körfényében megmaradva feltérképeznem *A velünk élő Gárdonyi* című vallomásos kötet vallomásos írásmunkáit? A legőszintébb javaslatom ekként hangzik: olvassuk együtt, vagy külön-külön is ezt a tudományos igényességű tanulmányokból, az olvasói élményeket feltáró emlékfüzérekéből, a Gárdonyi-alkotások megismeréséhez vezető magyartanári tapasztalatokból és az azokat továbbépíthető javaslatokból összeállított igényes almanachot. Igen, nem túlzás almanachnak nevezünk ezt a Keller Péter által szerkesztett kötetet, mivelhogy szépirodalmi alkotásokról olvasói vallomásokat, ezek mellett ismeretterjesztő szövegeket és Gárdonyi műveinek a továbbolvasására serkentő gyakorlati tudnivalókat is felvonultató értékes könyvkincsünk *A velünk élő Gárdonyi* című vallomásgyűjtemény.

Néhány hívószó, emlékezetes-emlékeztető kifejezés, érzékletes metafora segítségével iparkodom olvasásra, sőt faggatásra készíteni ennek a Gárdonyi előtt tisztelgő kötetnek a jövődő felfedezőit. Íme néhányuk: az olvasási szokások alakulása írónk vonatkozásában; hogyan lehet, lehetett mesterünkké Gárdonyi Géza, aki mécsesünk és lámpásunk is, egyben a felfrissülésünk vize is; a kultúraközvetítés példaképe Gárdonyi, kiváltképp, ha jól sáfarkodunk a szellemi kincseivel itthon s külhonban egyaránt; nemzeti mítoszunk megteremtője a szeretet-érték példaképe, akinek öröksége még töredékes fel- és megmutatásában is a magyarság kincse; Gárdonyi elkísér minket a Jézus-eszmény felfedezéséhez is, amennyiben érzékenyen-érvőzőn lapozzuk a ma is élő szellemiségű, tiszta nyelvezetű alkotásait.

Mi az, ami vonzó, ami éltető, ami felemelő Gárdonyi Géza művészetében?

Sokakkal egybehangzóan a **szelídség** megnyugtató, eltűnődésre indító gyönyörűsége szavunkkal fogjuk át Gárdonyi sosem erőszakos, sosem brutális, sosem öncélú pusztításra ragadtató alkotásait. Ennek a megállapításunknak aranyfedezete az *Egri csillagok* feszültségből megbékéltető harmóniába emelő zárójelenete, amikor a magyar anya és a török anya magukhoz ölelhetik saját fiukat.

Él-e bennünk, mai olvasókban a szelídségre hajlandóság, a nem feladó, hanem az értékteremtő segítségnyújtásra vágyódás? Gárdonyi művei nemcsak egykoron, hanem a velünk élő zaklatott történelemben is, meg az utánunk jövőők sorsának formálódásában a bennünk létező jót képesek felelősíteni s meg is mutatni, ha érdeklődéssel ötvözött figyelemmel mélyedünk el írónk műveiben, amelyek a nyolc évszázados magyar irodalom megkerülhetetlen alkotásai. Hogy így legyen a jövőben is, ezért magunk vagyunk felelősek. Ebben bátorítja meg olvasóit a Keller Péter szerkesztette vallomásgyűjtemény, *A velünk élő Gárdonyi* című szembesítő erejű könyv.

Ezt, *A velünk élő Gárdonyi* című gyűjteményes kötetet 2024. június 12-én az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Kari Tanácstermében ünnepélyes rendezvény keretében dr. Gintli Tibor, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság elnöke köszöntötte, aki a MIT égisze alatt, a MIT hagyományainak és a hely szellemének megfelelő, átfogó értelmezését adta Gárdonyi műveinek a laudációjában. A vallomásvirágszálak szerzői közül nemcsak jelen voltak Cs. Varga István, Gereben Ferenc, H. Tóth István, Hubert Ildikó, J. Újváry Zsuzsanna, Kovács-Németh Mária, Madarász Imre, Molnár F. Tamás, Nagy János Ádám, Prokopp Mária, Széplaki György, hanem egy-egy újabb tanúságtevő gondolattal is erősítették a könyvbemutató közösségének legfőbb célját: Gárdonyi Géza műveinek olvasása, a műveiről való elemzések sora nemzeterősítő cselekedetünk.

A velünk élő Gárdonyi című vallomásos könyv ünnepélyes bemutatóján a tisztelgés alaphangját Prokopp Mária adta meg, aki kimondta: **Gárdonyi a szeretet írója**. Ezt a gondolatot folytatták a jelenlévő ünneplők, amikor egyetértettek abban, hogy Gárdonyi a szelídség embere és írója. Cs. Varga István irodalomtörténész professzor ennek alapján hangsúlyozta Kosztolányi Dezső definícióját: a „Jókai és Mikszáth társaságában Hatalmas Harmadik” ... „Ő a bájos lángelme volt.” Éppen ez a záróelőadás kínált fel a Gárdonyi-műveket olvasó, elemző-értékelő irodalombarátok és irodalomkutatók példamutatásáról meg felelősségteljes küldetésük jelentőségéről lélekerősítő és ismeretgazdagító útravalót – ezúton is köszönet érte.

Bátran ajánlom főiskolai és egyetemi hallgatók, valamint oktatóik, határozottan a nyelv- és irodalompedagógiát oktatók, továbbá a gyakorló tanító- és tanárnemzedékek érdeklődő és befogadó figyelmébe ezt, *A velünk élő Gárdonyi* című vallomásfüzért, mert megismerésre és megismertetésre méltó, gondosan összeállított ünnepi kiállítású könyv, amelynek érzékeny s egyben erősen kifejező hatású illusztrációit Győrfi András készítette. Ezek a grafikák az *Egri csillagok*kal foglalkozó irodalomóráinkon a segítőkink lehetnek a téma- és cselekményfelidezésben is.

Mindenképpen illendő a krónikásnak hozzátennie az eddigiekhez, hogy Keller Péter magánkiadásában jelent meg *A velünk élő Gárdonyi* című könyv. A Szerzővel a kapcsolat a www.gardonyigeza.hu honlapon keresztül létesíthető.

Kecskemét – Budapest, 2024-06-27